

Türkiye'deki Açık Öğretim Konulu Çalışmaların Sistematik İncelenmesi: Bir İçerik Analizi*

Systematic Investigation of Open Education Studies in Turkey: A Content Analysis

Gülten Türkan GÜRER¹

¹Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Yönetimi Anabilim Dalı. e-posta:
gulten.gurer@gmail.com

Makale Türü/Article Types: Araştırma Makalesi/ Research Article
Makalenin Geliş Tarihi: 08.07.2024 *Yayına Kabul Tarihi: 14.08.2024*

ÖZ

Bu araştırmanın amacı, Türkiye'de açık öğretim konulu çalışmaları belirli ölçütlere göre incelemek ve çalışmalara ilişkin bütüncül bir bakış açısı sunarak açık öğretim konusunda yapılmış olan çalışmaların ne tür bir eğilim gösterdiğini belirlemektir. Bu amaç kapsamında, araştırmada içerik analizi türlerinden betimsel içerik analizi yöntemi ve kategorik çözümleme tekniği kullanılmıştır. Araştırmada ölçüt örnekleme yöntemi doğrultusunda belirlenen ölçütlere uyan toplam 49 (18 tez – 31 makale) çalışmaya ulaşılmıştır. Örneklem dâhilinde olan her bir çalışma araştırmacı tarafından geliştirilen kodlama formuna göre değerlendirilmiştir. İçerik analizi türlerinden kategorik çözümleme tekniği kullanılarak verilerin analiz süreci tamamlanmıştır. Araştırma sonuçları açık öğretim konusunda yapılan çalışmaların 2016 yılı itibarıyla niceliksel dağılımının ivme kazandığını ve çoğunlukla makale türünde çalışmaların yayımlandığını ortaya koymuştur. Ayrıca sonuçlar açık öğretim konusunda yayımlanan çalışmalarda nitel araştırmanın yanı sıra nicel araştırma yöntemlerinin de sıklıkla tercih edildiği ve buna bağlı olarak verilerin analizinde ise betimsel istatistiklere ve betimsel analize daha çok yer verildiğini göstermiştir. Açık öğretim konulu çalışmaların eğilimleri göz önünde bulundurularak farklı ülkelerdeki açık öğretim konulu çalışmaların eğilimleri karşılaştırılabilir ve mevcut durum üzerinden konuya ilişkin eğitimde kültürel farklılıklar bağlamında değerlendirme yapılabilir. Böylece açık öğretim konusundaki eğitim politikalarının geliştirilmesi ve uygulamasına katkı sağlanabilir. Ayrıca farklı veri tabanlarında dizinlenen ve farklı ölçütler kullanılarak örnekleme grubuna dâhil edilen çalışmaların eğilimlerinin incelenmesi önerilmektedir.

***Alıntılama:** Gürer, G. T. (2024). Türkiye'deki açık öğretim konulu çalışmaların sistematik incelenmesi: Bir içerik analizi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 44(2), 1249-1280.

Anahtar Sözcükler: Açık öğretim, Kategorik çözümleme tekniği, Betimsel içerik analizi.

ABSTRACT

This study aims to analyze the studies on open education in Turkey according to specific criteria and to determine what kind of a trend the studies on open education show by providing a holistic perspective on the studies. Within the scope of this purpose, the descriptive content analysis method and categorical analysis technique were used in the study. In the research, a total of 49 studies (18 theses - 31 articles) that meet the criteria determined in line with the criterion sampling method were reached. Each study within the sample was evaluated according to the coding form developed by the researcher. The data analysis process was completed using the categorical analysis technique, one of the types of content analysis. The study results revealed that the quantitative distribution of the studies on open education gained momentum as of 2016 and that mostly article-type studies were published. In addition to qualitative research, quantitative research methods are frequently preferred in the studies published on open education. Accordingly, descriptive statistics and descriptive analysis are more frequently used in data analysis. Considering the trends of the studies on open education, the studies on open education in different countries can be compared, and an evaluation can be made of the current situation in the context of cultural differences in education. Thus, it can contribute to developing and implementing educational policies on open education. It is also recommended that the trends of studies indexed in different databases and included in the sampling group be examined using different criteria.

Keywords: Open education, Categorical analysis technique, Descriptive content analysis.

GİRİŞ

Ülke ekonomilerinin birbirine olan bağlılığı, teknolojide yaşanan hızlı ilerleme ve tüm bunlara bağlı olarak uluslararası ilişkiler içinde yeniden şekillenen sosyal, kültürel, eğitim vb. alanlar, iş yaşamında sahip olunması gereken özelliklerin değişmesinde önemli ölçüde etkili olmuştur. Yaşam içinde karşılaşılan çeşitli sorunların çözülebilmesi, ortamdaki ahlaki kural, hak ve sorumlulukların farkına varılabilmesi, küreselleşme ile birlikte yaşanan değişimlere sürekli ayak uydurulabilmesi ve takibinin yapılabilmesine ilişkin yeterlilikler, bireylerde aranan özellikler olarak ortaya çıkmaktadır. İhtiyaç duyulan yeterliliklerin bireylere kazandırılmasına yönelik uygulamalarda yaşanan değişim ile birlikte yeni öğrenme grupları ortaya çıkmakta ve bu yeni öğrenme grupları yaş, cinsiyet, öğretim düzeyi, mesleki alanda ve eğitim alanındaki ihtiyaçları, dil ve kültür açısından da farklılıklar göstermektedir (Gümüş ve Fırat, 2016). Herhangi bir zaman, mekân, yaş,

sosyal ve ekonomik sınırlama olmaksızın bireylerin yaşamları boyunca ihtiyaç duydukları öğrenme, hayat boyu öğrenmeyle gerçekleşmektedir (Resmî Gazete, 2014). Disiplinler arası bir alan olarak görülen hayat boyu öğrenme, sosyoloji, psikoloji, eğitim bilimleri gibi pek çok alandan araştırmacılar tarafından incelenen konular arasında yer almaktadır (Fejes ve Nylander, 2019).

Bireylerin hayatları boyunca sahip oldukları bilgi ve becerileri geliştirmek için katıldıkları her türlü öğrenme etkinliğini içeren hayat boyu öğrenme, okullarla sınırlı değildir. Bu bağlamda hayatın her alanında gerçekleşebilen hayat boyu öğrenme yaşa, sosyal ve ekonomik statüye, eğitim seviyesine bakmadan ve herhangi bir engel olmadan öğrenmenin sürdürülebilirliğinin göstergesidir (Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], 2024). Tüm toplumu kapsayan daha geniş bir demokrasi ve bireylere daha değerli bir hayat sunmak, daha yüksek becerili bir işgücü ortaya koymak hayat boyu öğrenmenin amaçlarıdır. Bu nedenle hayat boyu öğrenme bireylere bilgilerini güncellemelerini sağlamaları adına ortaya konulan bir imkân olarak değerlendirilmelidir (Chapman, Gaff, Toomey ve Aspin, 2005). Hayat boyu öğrenme kapsamında gerçekleştirilen açık öğretim faaliyetleri, kişiye özgü eğitim fırsatı sunmanın yanı sıra bilgiye erişimde esneklik sağlayarak toplumun farklı kesimlerinin eğitim sürecine dâhil edilmesini sağlamakta ve herkesin eğitim yoluyla öğrenmesini mümkün kılmaktadır (Krelja Kurelovic, 2016'dan aktaran Demırbilek ve Keser, 2023). İnternet teknolojisinin temel alındığı açık öğretim uygulamaları ile coğrafi, ekonomik, sosyal farklılıklarla sınırlandırılmaksızın dünyanın her köşesine bilgiye erişimi sağlamak amaçlanmaktadır (Priyogi, Santoso ve Hasibuan, 2017). Her zaman ve her yerde eğitimin yapılabileceği e-öğrenme özelliklerine sahip olan açık öğretim kavramı, eğitime erişimin herkese açık olduğunu vurgulamaktadır (Priyogi vd., 2017).

MEB teşkilat ve görevlerine ilişkin hazırlanan ve 28054 sayılı ve 14 Eylül 2011 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanan Kanun Hükmünde Kararname çerçevesinde Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü, Bakanlığın hizmet birimleri arasında gösterilmektedir. Müdürlüğün görevleri ise ilgili Kararnamenin 12. maddesinde açıklanmıştır. Buna göre Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğünün görevleri, yaygın eğitim ve öğretim ile açık

öğretim hizmetlerinin yürütülmesi; örgün eğitim sistemi dışında kalmış, herhangi bir eğitim kademesinden ayrılmış ya da bitirmiş olan vatandaşlara genel ya da mesleki öğretim alanında yaygın eğitim aracılığıyla eğitim-öğretim hizmetinin sunulması; zorunlu eğitimin dışında, eğitim-öğretimin hayat boyu devamlılığını sağlayacak biçimde politikaların oluşturulması, uygulanması, izleme ve değerlendirilmesinin gerçekleştirilmesi; yaygın özel eğitim kurumlarıyla ilgili hizmetlerin yürütülmesi; 3308 sayılı Kanun doğrultusunda genel ve mesleki eğitimlerin gerçekleştirilmesi ve Bakanlık tarafından verilen benzeri görevlerin yerine getirilmesidir (Resmî Gazete, 2011).

Hayat boyu öğrenme sistemi 2000’li yıllar itibariyle Türkiye’de hız kazanmış olup 9. Kalkınma Planı doğrultusunda hazırlanan 2009-2013 dönemini kapsayan bir strateji belgesi oluşturulmuştur. Oluşturulan belge 05 Haziran 2009 tarihli ve 2009/21 sayılı Karar doğrultusunda da kabul edilmiştir (Resmî Gazete, 2014). 30388 sayılı ve 11 Nisan 2018 tarihli Resmî Gazete’de yayımlanan ve Millî Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Kurumları’na ait olan yönetmeliğin 5. maddesinde hayat boyu öğrenme kurumlarının; olgunlaşma enstitülerinden, halk eğitimi merkezlerinden ve açık öğretim okullarından oluştuğu belirtilmektedir. İlgili yönetmelikte yer alan 3. madde kapsamında ise açık öğretim okulları; lise, ortaokul, imam hatip lisesi ile kurs ve sertifika programı doğrultusunda uzaktan eğitim teknolojilerini uygulayarak eğitim veren okullar olarak tanımlanmıştır (Resmî Gazete, 2018). Açık öğretim sistemine ilişkin uygulamalar Türkiye’de 1958 yılında uzaktan eğitim uygulaması kapsamında dışardan okul bitirmek isteyen kişilere hazırlık kursunun mektupla verilmesiyle başlamıştır (MEB, 2020). Sonrasında açık öğretim lisesinin 1992-1993 öğretim yılında; açık öğretim ortaokulunun 1998-1999 öğretim yılında; mesleki açık öğretim lisesinin 2006-2007 öğretim yılında ve son olarak açık öğretim imam hatip lisesinin 2016-2017 öğretim yılında kurulmasıyla birlikte sistematik bir yapılanma kazanılmıştır (Açıkel ve Öztürk, 2023).

Eğitim bilimleri alan yazımında açık öğretim konusu özellikle son yıllarda üzerinde çokça çalışılan konulardan biridir. Bu araştırmalara çok sayıda örnek sunulabilir (Açıkel ve Öztürk, 2023; Altunkaya, 2017; Altunkaya ve Erdem, 2016; Bulut, 2020; Cronin ve MacLaren, 2018; Çuhadar-Öncü, 2017; Evans ve Jakupec, 2023; Kekeç ve Üstün, 2022;

Peter ve Deinmann, 2013; Sözer, 2017; Tagoe, 2014). Bu araştırmalar arasında açık öğretim kapsamında; öğrencilerin sosyodemografik özelliklerinin (Açıkkel ve Öztürk, 2023), açık öğretim okullarına geçiş nedenlerinin (Çuhadar-Öncü, 2017; Sözer, 2017), yazma (Altunkaya ve Erdem, 2016) ve okuma (Altunkaya, 2017) kaygılarının incelendiği çalışmaların yanı sıra açık öğretim okullarının öğrenme materyallerinden olan ders kitaplarının (Bulut, 2020), beklentileri ve zorluklarının (Tagoe, 2014); açık ve uzaktan öğretim ile ilgili teori, politika ve uygulamaların (Evans ve Jakupec, 2023) incelendiği çalışmalar yer almaktadır. Peter ve Deinmann (2013) tarafından yapılan çalışmada ise açık öğretim kavramına açıklık kazandırmak için kavram tarihsel bir perspektif ile ele alınıp incelenmiştir. Cronin ve MacLaren (2018) da açık öğretim programlarının kavramsallaştırılması konusunda çalışmalarını gerçekleştirmişlerdir. Alan yazında açık öğretim konulu çalışmalar incelendiğinde açık öğretimin bireylerin yaşamlarına farklı açılardan avantaj sağlandığına ilişkin gelişmeler ortaya konulmaktadır. Kekeç ve Üstün'ün (2022) araştırma sonuçlarına göre açık öğretimdeki zaman serbestliği, zorluk seviyesinin düşüklüğü, devam zorunluluğunun olmaması, kişilere okurken çalışma imkânının verilmesi ve yaş sınırının olmaması bu öğretim sisteminin avantajlarındandır. Sözer'in (2017) araştırmasının sonucunda ise kişisel ve okul kaynaklı olarak ön plana çıkan avantajlar arasında öğrencilerin hem çalışması hem öğrenim görmeleri, kendine zaman ayırabilme, hafta içinde eğitimin olmaması gibi etmenler avantajlar arasında gösterilirken; Çuhadar Öncü'nün (2017) çalışmasında da yaşından dolayı örgün eğitim dışında kalanlara diploma alma imkânının sağlanması avantajlar arasında gösterilmiştir.

İlgili alan yazın incelendiğinde, yurt içinde çeşitli konular hakkında yapılan araştırmaların içerik analiziyle sentezlenerek bütüncül bir bakış açısıyla ele alındığı çalışmalarda (Akyol ve Akçay, 2015; Balcı ve Apaydın, 2009; Bellibaş ve Gümüş, 2019; Gürer ve Çalık, 2022; Koşar, 2022; Koşar, Er, Kılınç ve Koşar, 2017; Öztürk, 2020; Sezgin ve Sönmez, 2018; Yılmaz, 2019; Yüksel, Gündoğdu, Akyol ve Akar-Vural, 2016) son yıllarda ciddi artış yaşanırken açık öğretim konusunda yapılan çalışmalar hakkında genel bir bakış açısının sunulması için mevcut durumun analiz edilmesine neredeyse hiç rastlanmamıştır. Oysa ki yurt dışındaki eğitim alan yazınında açık öğretim konulu

araştırmaların sistematik derleme şeklinde incelendiği çalışmalara (Ishartono, Halili ve Razak, 2024; Ramirez-Montoya, 2020; Tlili, 2021) yer verildiği görülmektedir. Sistematik çözümlemenin gerçekleştirildiği araştırmalar ile özellikle bilimsel alana ilişkin hem bilgi birikimi hem de eğilimler ortaya konulmakta, eleştirel bir değerlendirme yapılmakta ve araştırma bulguları birleştirilip sentezlenmektedir (Yılmaz, 2021). Farklı alanlarda gerçekleştirilen içerik analizi ile yapılan çalışmalar genel araştırma eğilimleri hakkında aydınlatıcı bilgiler sağlamaktadır (Shih, Feng ve Tsai, 2008). Dolayısıyla yurt içinde açık öğretim konusunda yapılan çalışmaların derlenmesi ve sentezlenmesi ile birlikte kapsamlı ve bütüncül bir bakış açısıyla çalışmaların benzerlik ve farklılıkları ortaya konulmasının yanı sıra konuya ilişkin genel eğilimin belirlenmesi yönüyle ilgili alan yazına önemli bir katkı sunulacağı düşünülmektedir. Bu bağlamda alan yazında açık öğretim konulu çalışmaların derlenmesi ve sentezlenmesi ile konuya ilişkin araştırma eğilimleri ortaya konulacak ve konuya ilişkin da araştırmacılara da yardımcı olunacaktır. *Açık öğretim konulu çalışmaların sistematik bir bakış açısıyla ortaya konulması ile araştırmacılara ön bilgi sağlanacaktır. Böylelikle, hem eğitimcilere ve karar vericilere yardımcı olunacağı hem de açık öğretim konusu ile ilgilenen araştırmacılara gelecekte yapacakları çalışmalar için bir çerçeve oluşturmaları konusunda katkı sağlanacağı düşünülmektedir.* Dolayısıyla bu çalışmada Türkiye’de eğitim bilimleri alanında yayımlanmış olan açık öğretim konulu çalışmaları derlemek ve bütüncül bir yaklaşım sergileyerek bu çalışmalara ilişkin genel bir eğilimin sunulması amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda mevcut araştırmada “açık öğretim konusunda yapılan çalışmaların; (i) yayım yılları ve yayım türlerine, (ii) yazar sayılarına, (iii) açık öğretim okul türüne, (iv) örneklem gruplarına, (v) örneklem belirleme yöntemlerine, (vi) araştırma yöntemine, (vii) araştırma modeline, (viii) veri toplama araçlarına, (ix) analiz yöntemlerine göre dağılımları nasıldır?” sorularına cevap aranmıştır.

YÖNTEM

Araştırmanın Deseni

Bu araştırmada, betimsel içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntem, içerik analizi türlerinden biridir (Tavşancıl ve Aslan, 2001). Betimsel içerik analizi, sistematik derleme çalışmaları kapsamında üç temel içerik analizi yönteminden biridir (Bellibaş ve Gümüş, 2018). Belirli bir konuya ilişkin yapılan çalışmaların eğilimlerinin belirlenmesi, araştırma sonuçlarının tanımlayıcı şekilde değerlendirilmesi sistematik bir çalışma olan betimsel içerik analizi ile gerçekleştirilmektedir (Çalık ve Sözbilir, 2014).

Evren ve Örneklem

Bu çalışmanın evreni, YÖK Ulusal Tez Merkezi, ULAKBİM TR Dizin Dergi Listesi ve Google Akademik veri tabanlarında dizinlenen açık öğretim ile ilgili tezler ve makalelerden oluşmaktadır. Araştırmada hem yeterli örneklem büyüklüğüne ulaşabilmek hem de araştırmanın amacına yönelik güncel yayınların analizlerini yapabilmek için amaçlı örnekleme yöntemleri arasında yer alan ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır (Büyüköztürk, Kılıç-Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2010). Belirlenen dâhil etme ölçütlerine dikkat edilmiş ve kriterlere uyan, erişime açık olan, tam metin makaleler ve tezler çalışmanın örnekleme alınmıştır. Buna göre ölçütlere uyan makalelerin ve tezlerin içerikleri ayrıntılı olarak incelenmiş ve araştırmanın örneklemini Türkiye’de gerçekleştirilen, erişime açık olan ve tam metin haline ulaşılan toplam 49 (18 tez-31 makale) çalışma oluşturmaktadır. Tezlerden üretilen makalelerde, temel araştırma tezler olduğu için bu çalışmanın örneklem grubuna tezler dâhil edilmiştir.

Veri Toplama Aracı

Açık öğretim konulu çalışmaları incelemek için *Açık Öğretime İlişkin Yapılan Araştırmaları İnceleme Formu* hazırlanmıştır. Bu form araştırmanın alt amaçlarına uygun olarak çalışmaların; yayım yılları ve yayım türleri, yazar sayıları, örneklem grupları, örneklem belirleme yöntemleri, açık öğretim okul türü, araştırma yöntem ve modelleri, veri toplama araçları ve analiz yöntemlerine yer veren kutucuklardan oluşmaktadır.

Örnekleme dâhil edilen çalışmaların sayısında yaşanan artışla birlikte ortaya çıkan ihtiyaçlar doğrultusunda formdaki alt başlıkların altına yeni kutucuklar eklenmiş ve form son şeklini almıştır.

Verilerin Toplanması

Çalışmaya dâhil edilecek araştırmaları belirlemek için YÖK Ulusal Tez Merkezi, Google Akademik ve ULAKBİM TR Dizin Dergi Listesi veri tabanından faydalanılmıştır. Araştırmanın tarama sürecinin amaca uygun şekilde gerçekleştirilmesi amacıyla konuya ilişkin anahtar kelimeler kullanılmıştır. Bu bağlamda araştırmaların başlığında “açık öğretim”, “açık öğretim ortaokulu”, “açık öğretim lisesi”, “açık öğretim imam hatip lisesi” ve “mesleki açık öğretim lisesi”, “mesleki ve açık öğretim okulu” anahtar kelimeleri ile bu kelimelerin İngilizce karşılıkları taranmıştır. Ayrıca çalışma kapsamında yer alacak olan araştırmaların belirlenmesi için bazı ölçütler dikkate alınmıştır. Bunlar;

1. Araştırmanın örneklem grubunu oluşturacak makalelerin ve tezlerin belirlenmesinde YÖK Ulusal Tez Merkezi, ULAKBİM TR Dizin Dergi Listesi ve Google Akademik veri tabanlarından faydalanılmıştır.
2. Çalışmaların başlığında anahtar kelime ya da kelimelerin yer almasına dikkat edilmiştir.
3. Çalışmaların araştırmaya dâhil edilmesinde son tarih 21 Haziran 2024’tür.
4. Örneklem grubu kapsamında açık öğretim fakültesine yer verilmemesi ve örneklem grubunun Türkiye ile sınırlandırılması, eğitim bilimleri alanına özgü olması belirlenen diğer ölçütlerdendir.
5. Araştırma verilerinin toplanmasında belirlenen “açık öğretim”, “açık öğretim ortaokulu”, “açık öğretim lisesi”, “açık öğretim imam hatip lisesi” ve “mesleki açık öğretim lisesi”, “mesleki ve açık öğretim okulu” anahtar kelimeleri ile bu kelimelerin İngilizce karşılıkları taramalarda kullanılmıştır.

Etik Kurallara Uygunluk

Bu çalışmada veri kullanımı açık erişim kaynaklı olduğu için etik kurul izni gerektirmemektedir. Ayrıca hem verilerin sunulmasında hem de kaynakların gösteriminde etik kurullara uygun hareket edilmiş ve araştırmada yararlanılan kaynaklar için de gerekli atıflar yapılmıştır.

Verilerin Analizi

Bu çalışmada verilerin analizinde kategorik çözümleme tekniği kullanılmıştır. Bir mesajın birimlere bölünerek önceden belirlenen ya da inceleme sırasında eklenen ölçütler doğrultusunda kategoriler halinde sınıflandırılması anlamına gelen ve bir içerik analizi türü olan kategorik çözümlemede kategorilerin frekansı hesaplanmaktadır (Tavşancıl ve Aslan, 2001). Buna göre verilerin çözümlenmesi ve analizlerinde yazarların çalışmalarda belirtmiş oldukları bilgiler esas alınmıştır. Çalışmaların analizlerinde elde edilen veriler Microsoft Excel programı aracılığıyla tamamlanarak grafiklere aktarılmıştır. Analiz sonucunda toplam çalışma sayısı ile örneklem belirleme yöntemlerinin yanı sıra veri toplama araçları ve verilerin analiz yöntemleri gibi değişkenlerin arasında toplamların farklılık göstermesinin nedeni; bazı çalışmalarda birden fazla veri toplama aracının, örneklem belirleme yönteminin ve analiz yöntemlerinin yer almasıdır.

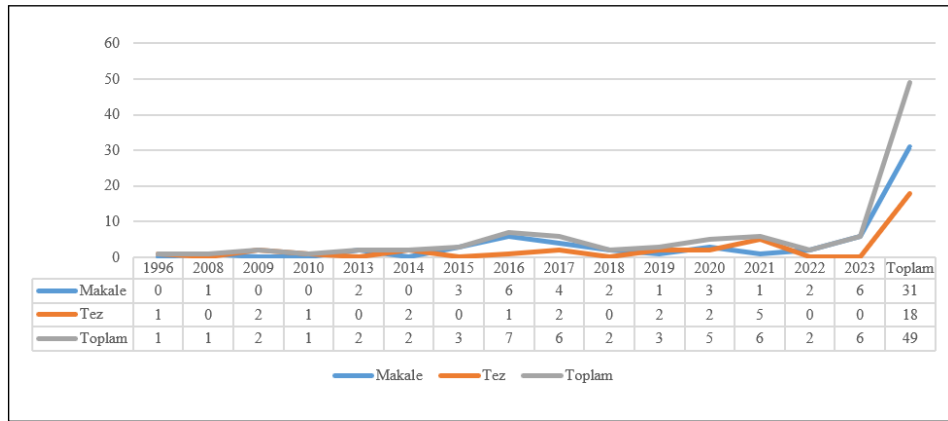
Geçerlik ve Güvenirlik

Bu araştırmada geçerlik ve güvenirliliğin sağlanması için araştırma süreci, veri toplama ve analiz süreçleri ayrıntılı ve açık şekilde rapor edilmiştir. Böylece araştırma bulgularının başka araştırmacılar tarafından da teyit edilebilmesi sağlanmıştır. Araştırmada veri kaybını önlemek için araştırmacı tarafından hazırlanan form kullanılmıştır. Bu forma ilişkin bir kodlama anahtarı çıkarılmıştır. Formda yer alan bilgiler ise grafiklerde yer alan bilgilerin teyidi de gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın güvenirliliğini artırmak için de bağımsız bir kodlayıcıdan yardım alınmış ve tutarlık incelemesi Miles ve Huberman (1994) tarafından sunulan formülün ($\text{Güvenirlik} = \text{Görüş Birliği} / (\text{Görüş Birliği} + \text{Görüş Ayrılığı}) \times 100$) kullanılmasıyla hesaplanmıştır. Bu bağlamda araştırmada analiz sonucunun tutarlılığı %90 olarak bulunmuştur. Kodlama denetimine göre kodlayıcılar

arasındaki görüş birliğinin en az %80 olması beklenmektedir (Miles ve Huberman, 1994). Dolayısıyla bu araştırmanın analizinde kodlayıcılar arası tutarlılığın belirtilen uyum yüzdesine göre kabul edilebilir seviyede olduğu görülmektedir.

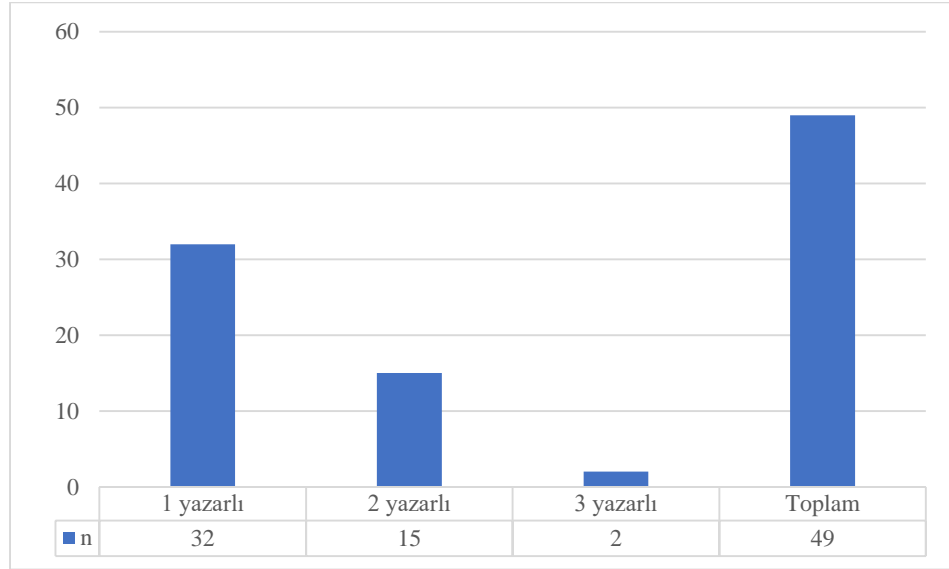
BULGULAR

Bu bölümde, açık öğretim konusunda yapılan araştırmalara ait betimsel bulgular alt amaçlara uygun şekilde düzenlenerek grafiklerle belirtilmiştir. Grafik 1'de açık öğretim konulu çalışmaların yayım yılı ve yayım türlerine ilişkin niceliksel dağılımı sunulmuştur.

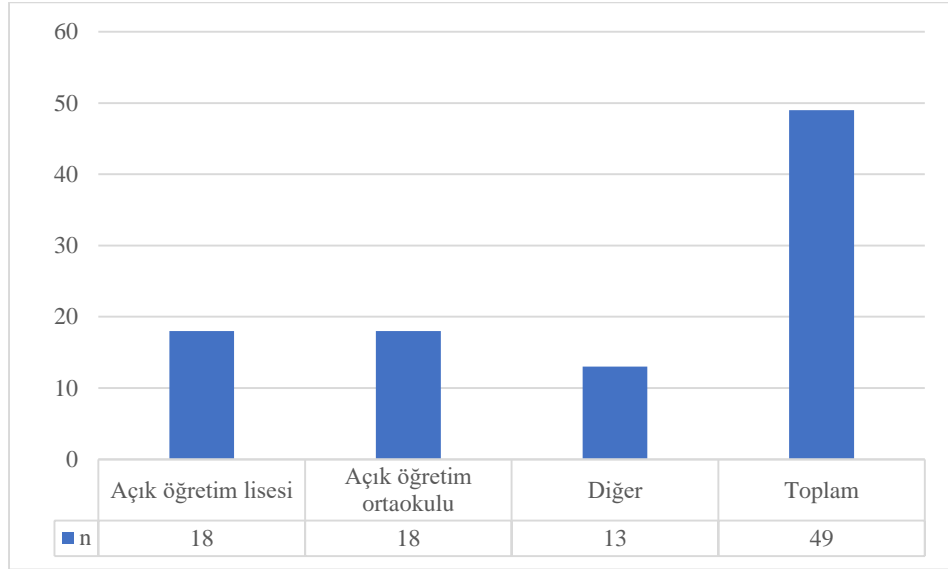
Grafik 1. Yayım yılı ve yayım türlerine göre dağılımı

Grafik 1 incelendiğinde, açık öğretim konusunda yayımlanan çalışmaların 1996-2023 yılları ($n = 49$) arasında yer aldığı görülmektedir. Açık öğretim konulu makale ve tezler özellikle 2016 yılı itibarıyla ivme kazanmış ve niceliksel olarak artış göstermiştir. Bu bulgu, eğitim araştırmacılarının son yıllarda yaygın eğitim kapsamında yer alan açık öğretim konusuna dikkatleri çekmeye başladıkları şeklinde yorumlanabilir. Grafik 2'de açık öğretim konulu çalışmaların yazar sayılarına göre dağılımı sunulmuştur.

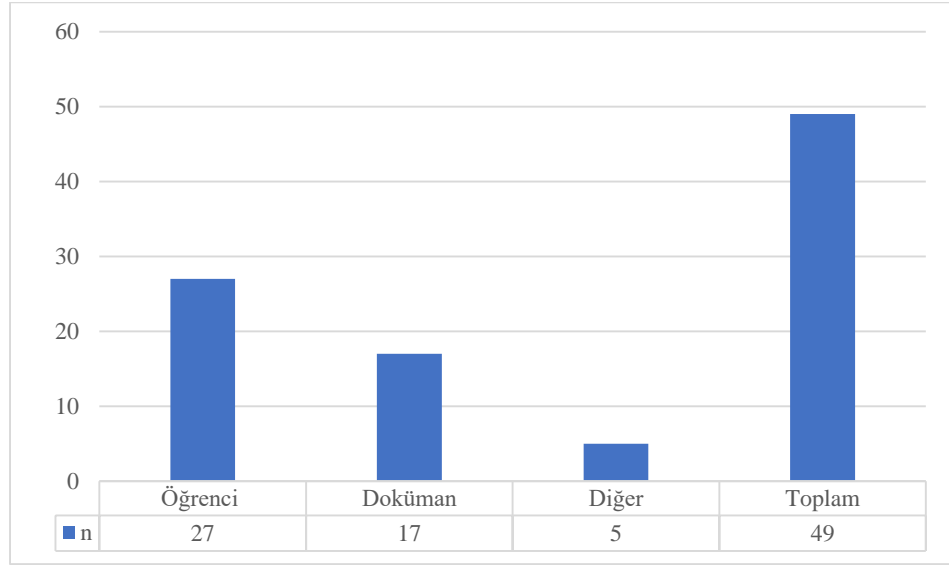
Grafik 2. Yazar sayılarına göre dağılımı

Grafik 2 incelendiğinde, açık öğretim konusunun büyük çoğunlukla tek yazarlı ($n = 32$, %65) ve iki yazarlı ($n = 15$, %31) şekilde çalışıldığı görülmektedir. Tek yazarlı çalışmaların nicel olarak daha fazla olmasının nedenleri arasında açık öğretim konulu çalışmalar kapsamında tez çalışmalarının tek yazarlı olarak düzenlenmesi yer alabilir. Bununla birlikte üç yazarlı ($n = 2$, %4) çalışmanın ise nicel olarak az olduğu görülmektedir. Grafik 3'te açık öğretim okul türüne göre çalışmaların dağılımı sunulmuştur.

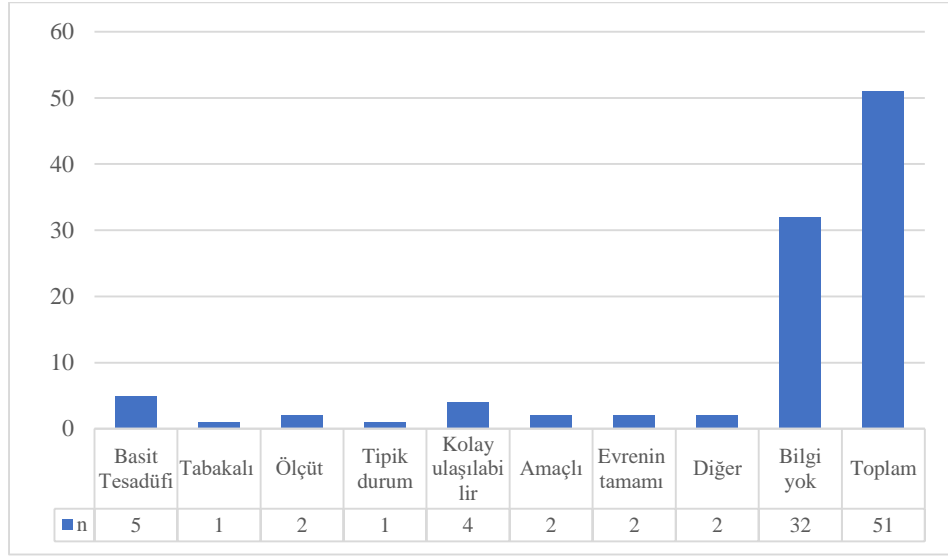
Grafik 3. Açık öğretim okul türüne göre dağılımı

Grafik 3 incelendiğinde, açık öğretim konulu çalışmaların açık öğretim lisesi ($n = 18$, %37) ve açık öğretim ortaokulu ($n = 18$, %37) düzeylerinde daha çok gerçekleştiği görülmektedir. Buna ek olarak açık öğretim sistemine yer verilen ve mesleki açık öğretim lisesi gibi farklı okul türlerine yönelik çalışmaların da yürütüldüğü belirlenmiştir ($n = 13$, %26). Grafik 4'te örneklem grubuna göre çalışmaların dağılımı sunulmuştur.

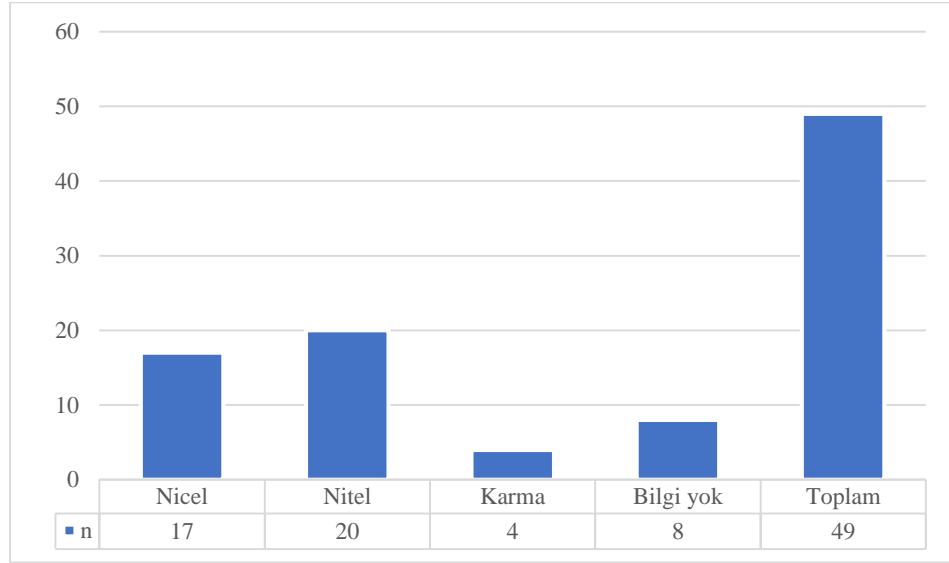
Grafik 4. Örneklem grubuna göre dağılımı

Grafik 4 incelendiğinde açık öğretim konulu çalışmaların odaklandığı grubun daha çok öğrenciler ($n = 27$, %55) olduğu görülmektedir. Öte yandan örneklem grubunda dokümanlara ($n = 17$, %35) da yer veren sayıca dikkat çekici çalışma bulunmaktadır. Tüm bunların yanı sıra öğretmen, yönetici, veli gibi farklı odak grupları ile gerçekleştirilen çalışmaların ise oldukça az olduğu görülmektedir ($n = 5$, %10). Grafik 5'te açık öğretim konulu çalışmaların örneklem belirleme yöntemlerine göre dağılımı sunulmuştur.

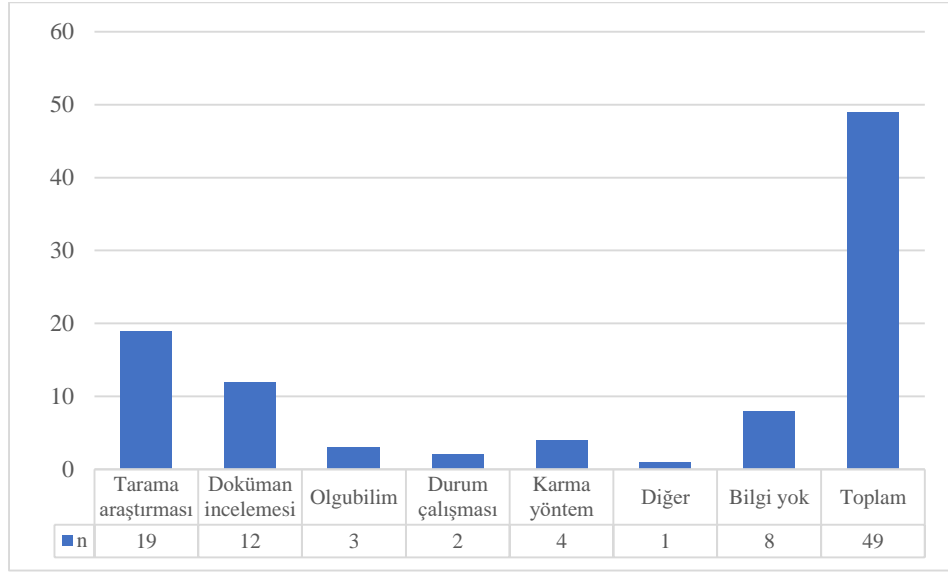
Grafik 5. Örneklem belirleme yöntemlerine ilişkin dağılım

Grafik 5'te açık öğretim konulu çalışmaların örneklemelerinin çoğunda örneklem yönteminin belirtilmemiş ($n = 32$, %62.75) olduğu görülmektedir. Örneklem belirleme yöntemine ilişkin bilgilerin yer aldığı çalışmalarda ise basit tesadüfi örnekleme ($n = 5$, %9.80) ve kolay ulaşılabilir örnekleme ($n = 4$, %7.84) yöntemleriyle örneklemin belirlendiği görülmektedir. Grafik 6'da açık öğretim konulu çalışmaların araştırma yöntemine göre dağılımına yer verilmiştir.

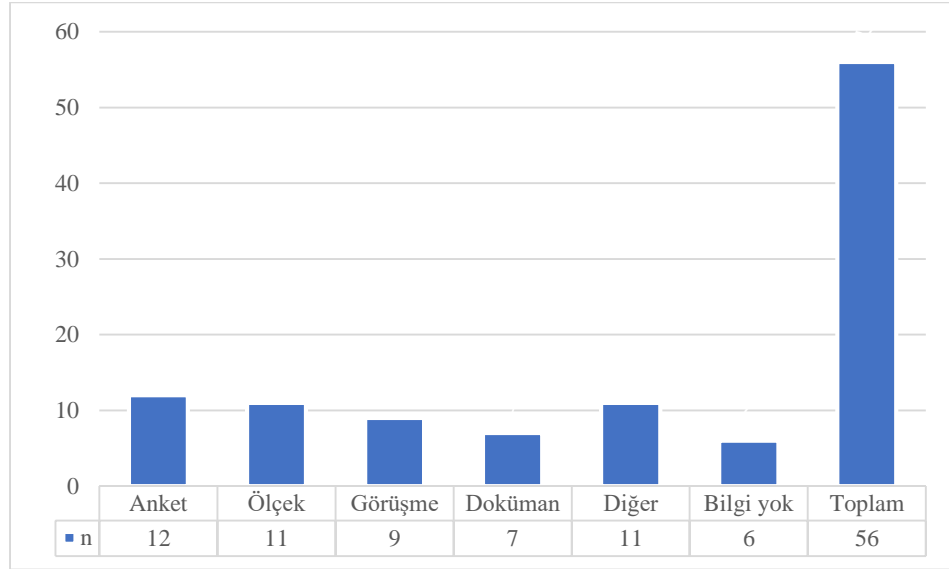
Grafik 6. Araştırma yöntemlerine göre dağılımı

Grafik 6 incelendiğinde açık öğretim konusunda yapılan çalışmalarda daha çok sırasıyla nitel ($n = 20$, %41) ve nicel ($n = 17$, %35) araştırma yöntemlerinin kullanıldığı görülmektedir. Çalışmalardan yalnızca dördü karma (%8), biri ise kavramsaldır (%16). Bu bağlamda açık öğretim konusunda gerçekleştirilen çalışmalarda araştırmacıların hem nitel hem de nicel araştırmalara daha çok yöneldiği söylenebilir. Grafik 7’de açık öğretim konulu çalışmaların araştırma modeline göre dağılımı sunulmuştur.

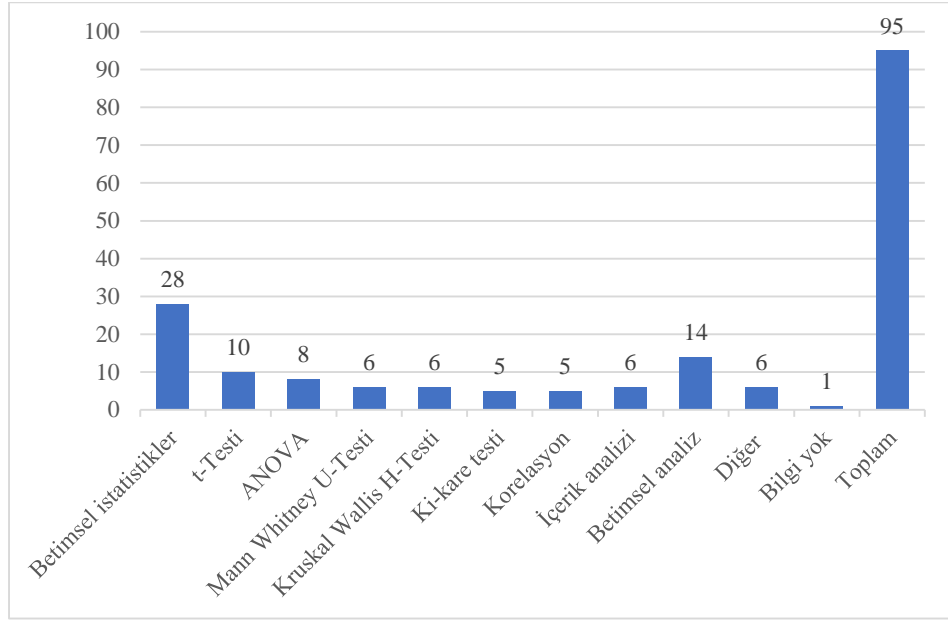
Grafik 7. Araştırma modeline göre dağılımı

Grafik 7 incelendiğinde, açık öğretim konulu çalışmalarda büyük oranda hem nitel hem de nicel araştırma yöntemlerine bağlı olarak tarama araştırması ($n = 19$, %39) ve doküman incelemesi ($n = 12$, %25) araştırma modellerinin kullanıldığı görülmektedir. Ayrıca nitel araştırma yöntemleri ile bağlantılı olarak olgubilim ($n = 3$, %6) ve durum çalışmasına ($n = 2$, %4) da yer verildiği görülmektedir. Grafik 8'de açık öğretim konulu çalışmaların veri toplama araçlarına göre niceliksel dağılımı sunulmuştur.

Grafik 8. Veri toplama araçlarına göre dağılımı

Grafik 8 incelendiğinde, açık öğretim konusunda yapılan çalışmalarda daha çok anket ($n = 12$, %21) ve ölçeğin ($n = 11$, %20) kullanıldığı ve bu sırayı görüşme ($n = 9$, %16) ve ($n = 7$, %12) dokümanların izlediği görülmektedir. Bazı çalışmalarda ise veri toplama araçlarına ilişkin bilgilere yer verilmemesi ($n = 6$, %11) dikkat çekici bir bulgu olarak görülmektedir. Grafik 9’da açık öğretim konulu çalışmaların analiz yöntemlerine göre niceliksel dağılımı sunulmuştur.

Grafik 9. Veri analiz yöntemlerine göre dağılımı

Grafik 9 incelendiğinde açık öğretim konulu çalışmalarda analiz yöntemi olarak betimsel istatistiklerin ($n = 28$, %29.47) çoğunlukla kullanıldığı ve daha sonra bunu betimsel analiz ($n = 14$, %14.73), t-testi ($n = 10$, %10.52) ve ANOVA ($n = 8$, %8.43) analiz yöntemlerinin takip ettiği görülmektedir.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada amaç, Türkiye’de eğitim bilimleri alanında yayımlanan açık öğretim konulu çalışmaları derlemek ve bu çalışmaların genel eğilimlerini bütüncül bir bakış açısı ile ortaya koyarak çalışmaların benzer ve farklı yönlerini belirlemektir. Araştırma sonuçlarından yola çıkılarak açık öğretim konulu çalışmalara yol gösterilmesi yönüyle bu çalışmanın alan yazına katkı sağlayacağı düşünülmüştür. Bu bağlamda araştırma sonuçları incelendiğinde açık öğretim konulu çalışmaların 2016 yılı itibariyle ivme kazandığı ve özellikle son yıllarda konuya ilişkin yayımlanan makalelerin niceliksel

olarak dağılımında belirli aralıklarla artış yaşandığı belirlenmiştir. Benzer şekilde Öztürk'ün (2020) çalışmasında hayat boyu öğrenme konulu tezlerin içerik analizi ile incelendiği çalışmanın sonucunda yayımlanan tez sayısının 2016-2020 yılları arasında daha çok olduğuna dikkat çekilmiştir. Tlili ve diğerlerinin (2021) açık öğretim uygulamalarını bibliyometrik analiz ile incelendiği çalışmanın sonucunda da açık öğretim uygulamaları konusunda yapılan çalışmaların 2012'den bu yana artış hızının ivme kazandığı ortaya çıkmıştır. Araştırmacılar bu durumun “2012 Paris OER Declaration” ile ilişkili olduğunu ileri sürmüşlerdir (Tlili vd., 2021). 06 Temmuz 2013 tarihli ve 28699 sayılı Resmî Gazete 'de yayımlanan Onuncu Kalkınma Planında (2014-2018) hayat boyu öğrenme yaklaşımı kapsamında eğitim sisteminin iş gücü piyasası ile uyumunu güçlendiren, eğitimde fırsat eşitliği ilkesini temel alan, bireylerin hem kişiliklerini hem de yeteneklerini geliştiren kalite odaklı bir dönüşümün sürdürülmesinin eğitim politikaları açısından benimsendiği belirtilmiştir. Planda ayrıca *Temel ve Mesleki Becerileri Geliştirme Programı* kapsamında temel becerileri kazandıran hayat boyu öğrenme programlarının geliştirilmesinin de ilgili programın hedefleri arasında yer aldığı açıklanmıştır (Resmî Gazete, 2013). 2023 Eğitim Vizyonu incelendiğinde ise hayat boyu öğrenme programlarına yönelik nitelik ve erişimin artırılacağı belirtilerek bu kapsamda hayat boyu öğrenme programlarının güncellenip çeşitlendirileceği ve hayat boyu öğrenme süreçleri ile ilgili toplumsal farkındalığa yönelik de çalışmaların yapılacağı açıklanmıştır (MEB, 2018). 11 Nisan 2018 tarihli ve 30388 sayılı Resmî Gazete 'de yayımlanan Millî Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Kurumları Yönetmeliğinin ikinci bölümünde açık öğretim okullarının, hayat boyu öğrenme kurumları arasında yer aldığı belirtilmiştir. Tüm bu bilgiler birlikte değerlendirildiğinde özellikle son yıllarda hayat boyu öğrenme programının geliştirilmesinin resmî kurumlar tarafından ön planda çıkarıldığı söylenebilir. Bu nedenle araştırmacıların hayat boyu öğrenme ile ilişkili kavramlar üzerine odaklandıkları ve açık öğretim konulu çalışmaların da özellikle 2016 yılı ve sonrasında artış gösterdiği düşünülmektedir. Tüm bunların yanı sıra Erdoğan ve Öğdem'in (2022) hayat boyu öğrenme ile ilgili çalışmaların bibliyometrik analizini gerçekleştirdikleri çalışmanın sonucunda ise konuya ilişkin çalışmalarda 2005 yılı itibarıyla artış yaşandığı ve sonrasındaki yıllarda yaklaşık olarak aynı seviyelerde çalışma

sayısının devam ettiği görülmüştür. Hayat boyu öğrenme alanında Yüksel ve diğerlerinin (2016) yayımlanan tez ve makaleleri içerik analizi ile inceledikleri çalışmada özellikle 2010 yılından sonra çalışmaların sayısında artış yaşandığı belirlenmiştir. Türkiye’de hayat boyu öğrenme ile ilgili çalışmalara 2000’li yıllardan sonra başladığını ifade eden Güneş ve Deveci (2023), bu konuda ilk ve en önemli çalışma olarak Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı’nı göstermektedir. Bunu dokuzuncu ve onuncu kalkınma planları izlemektedir. Bu üç planda da hayat boyu öğrenmeye yer verilmiş ve MEB tarafından da çeşitli projeler oluşturulmuş, strateji belgeleri geliştirilmiştir (Güneş ve Deveci, 2023). 2006 yılında Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Birliği Konseyi, *Hayat Boyu Öğrenme için Anahtar Yetkinlikler Hakkında Tavsiye Kararı*’nı kabul etmiştir. 2018 yılında güncellenen Tavsiye Kararlar kapsamında güncel gelişmeler ve ihtiyaç doğrultusunda sekiz anahtar yetkinlik belirlenmiştir (T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, 2024). Dolayısıyla yaşanan bu gelişmeler göz önüne alındığında 2000’li yıllardan sonra farklı zaman aralıklarında gelişmelerin ve değişmelerin yaşanmasının, araştırmacıların da konuya olan eğilimlerinin farklı zamanlarda artış göstermesine zemin oluşturduğu düşünülmektedir. Ayrıca farklı araştırmalarda konuya ilişkin yapılan çalışmaların sayısında yaşanan artışın ve farklı zaman aralıklarında gerçekleşme nedeninin, araştırmalardaki *örnekleme dâhil etme ölçütlerinin* farklılaşmasından kaynaklandığı söylenebilir.

Araştırmadan elde edilen bulgular genel olarak incelendiğinde; yayınların çoğunlukla tek yazarlı olarak gerçekleştirildiği ve sıklıkla açık öğretim lisesi, açık öğretim okulu türlerinde ilgili konunun çalışıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Yüksel ve diğerlerinin (2016) çalışmasında da hayat boyu öğrenme konulu makalelerin çoğunlukla tek yazarlı ya da 2 yazarlı şekilde yayımlandığı görülmüştür. Eğitim alan yazını kapsamında çeşitli konuların betimsel içerik analizi ile incelendiği çalışmalarda (Sezgin ve Sönmez, 2018; Koşar vd., 2017) da benzer sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir. Yüksel ve diğerlerine (2016) göre ise hayat boyu öğrenme konusunun farklı disiplinlerle çok fazla ilişkilendirilmemesi ve tek bir alanda incelemelerin gerçekleştirilmesinden dolayı çalışmalar genellikle tek yazarlı ya da iki yazarlıdır. Bu bağlamda açık öğretim konulu çalışmaların büyük oranda tek yazarlı olmasının muhtemel sebeplerinin açık öğretim

konusunun çalışma alanı olarak farklı disiplinlerle yeterli şekilde ilişkilendirilememesi ve araştırmanın örneklem grubunda tek yazarlı olan tezlerin de yer almasının olduğu düşünülmektedir.

Araştırmanın bir diğer bulgusu açık öğretim konusunda yapılan çalışmaların açık öğretim okul türlerine göre incelenmesine ilişkindir. Buna göre araştırmadan elde edilen bulgular incelendiğinde ilgili konunun sıklıkla açık öğretim lisesi ve açık öğretim ortaokulu üzerinde çalışıldığını göstermektedir. MEB (2018) tarafından yayımlanan “23 Eğitim Vizyonu” kapsamında “akademik bilginin beceriye dönüşmesinin sağlanması” hedefleri çerçevesinde belirtilen alt hedeflerden biri “açık öğretim lisesindeki öğrenci örgün eğitim çağ nüfusu kapsamındaki sayısının azalması için tedbirler alınacaktır” şeklinde belirtilmiştir. Dolayısıyla açık öğretim konulu çalışmalarda sıklıkla açık öğretim lisesine yer verilmesinin muhtemel sebepleri arasında ilgili alt hedef doğrultusunda açık öğretim liselerinin odaklanılan okullardan biri olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Araştırmadan elde edilen bulgulardan diğeri de açık öğretim konulu çalışmaların örneklem grupları ve örnekleme belirleme yöntemlerine göre dağılımlarıyla ilgilidir. Araştırma bulgularına göre açık öğretim konulu çalışmalarda çoğunlukla örneklem grubu olarak öğrenciler ve dokümanlar tercih edilmiştir. Araştırmadan elde edilen bu bulgu, alanda yapılan çalışmalarla örtüşmektedir. Öztürk’ün (2020) çalışmasında da nitel boyuta ilişkin yapılan çalışma gruplarında en çok dokümanların örneklem olarak seçildiği görülürken nicel boyutta ise daha çok öğrencilerin örneklem grubu olarak tercih edildiği görülmüştür. Yüksel ve diğerlerinin (2016) çalışmasında da öğretmenlerden sonra ders kitaplarının en çok tercih edilen çalışma grubu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Eğitim alanında yapılan farklı çalışmalarda ise örneklem grubu olarak daha çok öğretmenlerin tercih edildiği (Bellibaş ve Gümüş, 2019; Gürer ve Çalık, 2022; Koşar vd., 2017; Sezgin ve Sönmez, 2018) görülmektedir. Ayrıca eğitim alanındaki diğer bazı çalışmalarda ise öğretmenlerin yanı sıra okul yöneticilerine de sıklıkla yer verildiği (Yılmaz, 2019) belirlenmiştir. Dolayısıyla açık öğretim konulu çalışmalarda öğrencilerin ve dokümanların örneklem grubu olarak daha çok tercih edilmesinin bu örneklem gruplarına açık öğretim sistemi içinde daha kolay ulaşılması ve resmi prosedür süreci

gerektirmemesinden kaynaklandığı söylenebilir. Ayrıca araştırmada açık öğretim konulu çalışmalardan az sayıdaki çalışmada birden fazla ve farklı örneklem grupları ile çalışıldığı bulgusu dikkat çekicidir.

Araştırmada dikkat çeken bulgulardan bir diğeri de açık öğretim konulu çalışmaların önemli bir kısmında örneklem bilgisinin yer almamasıdır. Bu bulgu, eğitim alanına ilişkin gerçekleştirilen çalışmalarla örtüşmektedir (Gürer ve Çalık, 2022; Koşar vd., 2017). Eğitim araştırmalarının değerlendirildiği çalışmada; makalelerde en sık rastlanan eksikliklerden birinin örnekleme yönteminin uygunluğu konusunda yaşandığı ortaya çıkmıştır (Ward, Hall ve Schramm, 1975). Eğitim yönetimi alanı içinde problemlerin yerinde tespit edilmesinin yanı sıra gerçekçi çözümlere ulaşılabilmesi için doğru kişi, durum, olay vb. üzerinde çalışılması gerekmektedir. Bu nedenle örneklem ve örneklem alma teknikleri araştırmaları şekillendiren ve nitelik kazandıran unsurlardandır (Keser-Özmantar, 2018). Buradan yola çıkıldığında; açık öğretim konulu çalışmalarda örneklem belirleme yöntemine ilişkin bilgilerin yer almamasının araştırmaların niteliği açısından sorun oluşturduğu düşünülmektedir.

Araştırmadan elde edilen bulgulardan biri de açık öğretim konusunda yapılan makalelerin ve tezlerin nitel araştırma yöntemlerinin yanı sıra nicel araştırma yöntemleri ile gerçekleştirilmiş olması ve buna bağlı olarak da çalışmalarda tarama araştırması ve doküman incelemesi araştırma modellerinin tercih edilmesidir. Benzer şekilde Tlili ve diğerleri (2021) tarafından açık öğretim çalışmalarının bibliyometrik haritalama analizi ile incelendiği araştırmada da başta nitel araştırma yöntemleri olmak üzere nicel araştırma yöntemlerinin de diğer araştırma yöntemlerine göre daha çok tercih edildiği görülmüştür. Öztürk’ün (2020) çalışmasında ise nicel boyut kapsamında deneysel olmayan desenlerden ilişkisel tarama deseninin araştırmalarda daha sık kullanıldığı; nitel boyutta ise etkileşimli olmayan desenlerden doküman incelemesinin daha sık kullanıldığı görülmüştür. Yüksel ve diğerlerinin (2016) çalışmasında hayat boyu öğrenme alanındaki çalışmaların büyük çoğunluğunda nicel araştırma yöntemlerine yer verildiği ve bunu nitel araştırma yöntemlerinin takip ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Ramirez-Montoya’nın (2020) açık eğitim konusunda 2014-2019 yılları arasında yapılan çalışmaların analiz edildiği

çalışmasının sonucunda da nicel yöntemin yanı sıra nitel araştırma yöntemlerinin kullanıldığı çalışmaların daha ön planda olduğu, karma yöntemin kullanıldığı araştırmaların da yeni kullanılmaya başladığı ortaya çıkmıştır. Alan yazın incelendiğinde eğitim alanında yapılan çeşitli araştırmalarda nicel araştırma yöntemlerinin daha çok kullanıldığı görülmüştür (Akyol ve Akçay, 2015; Balcı ve Apaydın, 2009; Gürer ve Çalık, 2022; Koşar, 2022; Koşar vd., 2017; Sezgin ve Sönmez, 2018). Eğitim yönetimi alanındaki çalışmaların eğilimlerini inceleyen Yılmaz'ın (2019) çalışmasında Türkiye'de özellikle son yıllarda nitel araştırma yöntemlerinin kullanılmasında önemli bir artış yaşandığına dikkat çekilmiş ve bu çalışmalarda nicel araştırma egemenliğinin devam ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda bu araştırmadan elde edilen bulgular birlikte değerlendirildiğinde açık öğretim konulu çalışmaların araştırma yöntemi açısından çeşitlilik göstermesinin konuya ilişkin çoklu dünya görüşü ve paradigmaları kapsayan araştırma sonuçlarıyla ilgili alan yazına katkı sağladığı düşünülmektedir. Araştırmada ayrıca nitel ve nicel araştırma yöntemlerinin yanı sıra çalışmalarda karma yöntem araştırmalarına da yer verildiği bulgusuna ulaşılmıştır. Ramirez-Montoya (2020) eğitim, beşerî bilimler ve sosyal bilimler çalışmalarında karma yönteme dayalı bir bakış açısının konunun daha derinlemesine ve kapsamlı şekilde ele alınmasına yardımcı olduğu ve bu durumun da karmaşık olgular hakkında daha iyi bilgi edinilmesine katkı sağlayacağını düşündüğünü belirtmiştir. Dolayısıyla açık öğretim konusunun farklı araştırma yöntemleri ile ele alınarak incelenmesinin konu hakkında derinlemesine bilgilerin elde edilmesi yönüyle alan yazına katkı sağlayacağı söylenebilir.

Araştırma bulgularına göre açık öğretim konulu çalışmalarda sırasıyla anket, ölçek ve dokümanların veri toplama aracı daha çok kullanıldığı ve toplanan verilerin analizlerinde de betimsel istatistikler ve betimsel analize daha çok yer verildiği belirlenmiştir. Benzer şekilde Öztürk (2020) tarafından yapılan araştırmada da çoğunlukla likert tipi ölçeklerin kullanıldığı ve bunun yanında yarı yapılandırılmış görüşme formları ve dokümanların da sıklıkla kullanıldığı; kestirimsel ve betimsel istatistiklere çoğunlukla yer verildiği ve bunların içinde kestirimsel istatistiklerden de genellikle ANOVA, korelasyon, non-parametrik ve t-testinin kullanıldığı belirlenmiştir. Ayrıca nitel analiz teknikleri içinde içerik analizi ve betimsel analiz yöntemlerine daha çok yer verildiği görülmüştür. Eğitim

alan yazınında kullanıldığı betimsel içerik analizi ile çeşitli konulardaki çalışmaların incelendiği araştırmaların sonucunda da veri toplama aracı olarak çoğunlukla ankete yer verildiği (Koşar, 2022; Koşar vd., 2017; Sezgin ve Sönmez, 2018) ve verilerin analizinde de betimsel istatistiklerin (Gürer ve Çalık, 2022; Koşar vd., 2017) daha çok tercih edildiği belirlenmiştir.

Bu araştırmada açık öğretim konusunda Türkiye örnekleminde gerçekleştirilen çalışmalar kapsamlı ve bütüncül bir bakış açısıyla değerlendirilerek bu çalışmaların benzerlik ve farklılıkların ortaya çıkarılması ve genel eğilimlerin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada belirli anahtar kelimeler kullanıldı ve sadece YÖK Ulusal Tez Merkezi, ULAKBİM TR Dizin Dergi Listesi ve Google Akademik veri tabanlarında dizinlenen çalışmalara odaklanıldı. Bu nedenle bulgular sınırlı olabilir. Ancak bu sınırlamalara rağmen, bu araştırmanın açık öğretim konulu çalışmaların eğilimlerini ve mevcut durumu anlamak için bir temel oluşturduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda araştırma sonuçlarına dayalı olarak Türkiye’de çeşitli örneklem gruplarının odağında, farklı disiplinlerle iş birliği içinde yapılacak olan yayınlardan elde edilecek sonuçlar, konuya ilişkin uygulamaları ve düzenlemeleri güçlendirip geliştirecektir. Açık öğretim konusunda gerçekleştirilecek olan çalışmalarda farklı veri toplama araçlarının birlikte kullanıldığı, nicel veya nitel yaklaşımların tek başlarına cevaplayamayacağı sorulara yanıt bulabilmek amacıyla karma yöntemin kullanıldığı, üst düzey analizlerle verilerin analiz edildiği araştırmalara daha fazla yer verilmesinin ilgili alan yazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Buna ilave olarak araştırma bulgularında açık öğretim konulu çalışmaların örnekleme yöntemlerine ilişkin belirlenen eksikliklerinin gelecek araştırmalarda dikkate alınarak gerçekleştirilmesi sonucu açık öğretim ile ilgili daha gerçekçi sonuçlar ulaşılabilmesi yönüyle alan yazına katkı sağlanacağı düşünülmektedir. Açık öğretim konulu çalışmaların eğilimleri göz önünde bulundurularak farklı ülkelerdeki açık öğretim konulu çalışmaların eğilimleri karşılaştırılabilir ve mevcut durum üzerinden konuya ilişkin eğitimde kültürel farklılıklar bağlamında değerlendirme yapılabilir. Böylece açık öğretim konusundaki eğitim politikalarının geliştirilmesi ve uygulamasına katkı sağlanabilir. Ayrıca farklı veri tabanlarında dizinlenen ve farklı

ölçütler kullanılarak örnekleme grubuna dâhil edilen çalışmaların eğilimlerinin incelenmesi önerilmektedir.

KAYNAKLAR

- Açıkel, K. S., & Öztürk, Z. (2023). Açık öğretim liseleri öğrencilerinin sosyodemografik özellikleri ve eğitim süreçlerinin incelenmesi. *Millî Eğitim Dergisi*, 52(239), 2203–2240.
- Akyol, B., & Akçay, R. C. (2015). Türkiye'deki örgütsel davranış çalışmalarının analizi. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 11(1), 149–170.
- Altunkaya, H. (2017). Açık öğretim ortaokulu öğrencisi hükümlü ve tutukluların okuma kaygıları. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 21(2), 513–534.
- Altunkaya, H., & Erdem, İ. (2016). Açık öğretim ortaokulu öğrencisi hükümlü ve tutukluların yazma kaygıları. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 5(3), 1370–1391.
- Balcı, A., & Apaydın, Ç. (2009). Türkiye'de eğitim yönetimi araştırmalarının durumu: Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi dergisi örneği. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 15(59), 325–343.
- Bellibaş, M. Ş., & Gümüş, S. (2018). *Eğitim yönetiminde sistematik derleme çalışmaları*. Beycioğlu, K., Özer, N., & Kondakçı, Y. (Ed.), *Eğitim yönetiminde araştırma* (s. 505-509) içinde. Ankara Pegem Akademi.
- Bellibaş, M. Ş., & Gümüş, S. (2019). A systematic review of educational leadership and management research in Turkey. *Journal of Educational Administration*, 57(6), 731–747.
- Bulut, K. (2020). Açık öğretim ortaokulu Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin tür ve tema açısından incelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 8(3), 931–949.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2010). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (7. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Chapman, J., Gaff, J., Toomey, R., & Aspin, D. (2005). Policy on lifelong learning in Australia. *International Journal of Lifelong Education*, 24(2), 99–122.
- Cronin, C., & MacLaren, I. (2018). Conceptualising OEP: A review of theoretical and empirical literature in open educational practices. *Open Praxis*, 10(2), 127-143. <https://search.informit.org/doi/10.3316/informit.559671315718016>
- Çalık, M., & Sözbilir, M. (2014). İçerik analizinin parametreleri. *Eğitim ve Bilim*, 39(174), 33–38.
- Çuhadar-Öncü, E. (2017). *Ortaöğretim öğrencilerinin açık öğretim lisesine geçiş nedenlerine ilişkin öğrenci, okul yöneticisi, öğretmen ve veli görüşleri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Demirbilek, M., & Keser, S. (2023). Life satisfaction of open education high school students regarding various demographic. *Turkish Online Journal of Distance Education*, 24(2), 145–166.

- Erdoğan, O., & Öğdem, Z. (2023). Hayat boyu öğrenme çalışmalarına bibliyometrik bir bakış: Dünyadaki ve Türkiye'deki durum. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 43(3), 1865–1892.
- Evans, T. D., & Jakupc, V. (2023). Fifty years of open education policy and practice in Australia. *Distance Education*, 44(4), 604–619.
- Fejes, A., & Nylander, E. (Eds.) (2019). *Mapping out the research field of adult education and learning* (Vol. 24). Springer International Publishing.
- Gümüş, M., & Fırat, M. (2016). Açık ve uzaktan öğrenmenin tercih edilme nedenlerinin belirlenmesi. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 2(4), 158–168.
- Güneş, F., & Deveci, T. (2023). Yetişkin eğitimi ve hayat boyu öğrenme (11. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Gürer, G. T., & Çalık, T. (2022). Türkiye'deki örgüt kültürü konulu tezlere ilişkin bir içerik analizi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 42(2), 1463–1495.
- Ishartono, N., Halili, S. H. B., & Razak, R. B. A. (2024). A systematic literature review of the implementation of open education: In the Indonesian context. *International Journal of Innovation and Learning*, 36(1), 98–116. <https://doi.org/10.1504/IJIL.2024.139704>
- Kekeç, K., & Üstün, A. (2022). Açık öğretim lisesinde öğrenim gören öğrencilerin eğitimde karşılaştıkları sorunların akademik başarılarına etkileri. *International Academic Social Resources Journal*, 7(39), 722–731.
- Keser-Özmentar, Z. (2018). Örnekleme yöntemleri ve örneklem süreci. K. Beycioğlu, N. Özer & Y. Kondakçı (Eds.), *Eğitim yönetiminde araştırma içinde* (ss. 87–110). Ankara: Pegem Akademi.
- Koşar, D. (2022) Türkiye'deki örgüt kültürü araştırmalarının analizi. *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*, 57(2), 816–828.
- Koşar, D., Er, E., Kılınç, A. Ç., & Koşar, S. (2017). Öğretmen liderliğine ilişkin yapılan çalışmaların incelenmesi: Bir içerik analizi çalışması. *İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 4(7), 29–46.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook* (2nd ed.). USA: SAGE.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2018). *2023 Eğitim Vizyonu*. https://www.gmka.gov.tr/dokumanlar/yayinlar/2023_E%C4%9Fitim%20Vizyonu.pdf adresinden erişilmiştir.
- Millî Eğitim Bakanlığı (2020). *Tarihçe-Açık öğretim lisesi-MEB*. <https://aol.meb.gov.tr/www/tarihce/icerik/1> adresinden erişilmiştir.
- Millî Eğitim Bakanlığı (2024). *Hayat boyu öğrenmenin önemi*. <https://hbogm.meb.gov.tr/portal/index.php?page=1> adresinden erişilmiştir.

- Öztürk, H. İ. (2020). Hayat boyu öğrenme alanında yapılan tezlerin içerik analizi. *International Journal of Active Learning*, 5(1), 12–32.
- Peter, S., & Deimann, M. (2013). On the role of openness in education: A historical reconstruction. *Open Praxis*, 5(1), 7–14. <https://search.informit.org/doi/10.3316/informit.018506670875124>
- Priyogi, B., Santoso, H. B., & Hasibuan, Z. A. (2017). Analysis of open education service quality with the descriptive-quantitative approach. *Turkish Online Journal of Educational Technology*, 16(3), 23–35.
- Ramirez-Montoya, M. S. (2020). Challenges for open education with educational innovation: A systematic literature review. *Sustainability*, 12(17), 7053. doi:10.3390/su12177053
- Resmî Gazete (2011). *Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname*. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/09/20110914-1.htm> adresinden erişilmiştir.
- Resmî Gazete (2013). *Onuncu Kalkınma Planının (2014-2018) Onaylandığına İlişkin Karar*. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/07/20130706M1-1.htm> adresinden erişilmiştir.
- Resmî Gazete (2014). *Türkiye Hayat Boyu Öğrenme Stratejisi Belgesi ve Eylem Planı (2014-2018) ile ilgili Yüksek Planlama Kurulunun 13/5/2014 Tarihli ve 2014/7 Sayılı Kararı*. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/07/20140716.htm> adresinden erişilmiştir.
- Resmî Gazete, (2018). *Millî Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Kurumları Yönetmeliği*. <https://hbogm.meb.gov.tr/www/milli-egitim-bakanligi-hayat-boyu-ogrenme-kurumlari-yonetmeli-yayimlandi/icerik/789> adresinden erişilmiştir.
- Sezgin, F., & Sönmez, E. (2018). Örgüt kültürü ve iklimi çalışmalarının sistematik incelemesi: Bir içerik analizi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(1), 257–275.
- Shih, M., Feng, J., & Tsai, C. C. (2008). Research and trends in the field of e-learning from 2001 to 2005: A content analysis of cognitive studies in selected journals. *Computers & Education*, 51(2), 955-967.
- Sözer, Y. (2017). Mesleki açık öğretim lisesi öğrencilerinin örgün eğitim dışında olma nedenlerine ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, (30), 493–507.
- Tagoe, M. A. (2014). Making real the dream of education for all through open schooling and open universities in Ghana. *Sage Open*, 4(4). <https://doi.org/10.1177/2158244014559022>

- Tavşancıl, E., & Aslan, A. E. (2001). *Sözel, yazılı ve diğer materyaller için içerik analizi ve uygulama örnekleri*. İstanbul: Epsilon.
- T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı (2024). *Hayat boyu öğrenme için anahtar yetkinlikler*. <https://tyc.gov.tr/sayfa/anahtar-yetkinlikler-ifcbc98de-547c-4f58-a4ca-e29fc8eba4e8.html> adresinden erişilmiştir.
- Tlili, A., Burgos, D., Huang, R., Mishra, S., Sharma, R. C., & Bozkurt, A. (2021). An analysis of peer-reviewed publications on open educational practices (OEP) from 2007 to 2020: A bibliometric mapping analysis. *Sustainability*, *13*(19):10798. <https://doi.org/10.3390/su131910798>
- Ward, A. W., Hall, B. W., & Schramm, C. E. (1975). Evaluation of published educational research: A national survey. *American Educational Research Journal*, *12*(2), 109-128.
- Yılmaz, K. (2019). Türkiye’de eğitim yönetimi alanında yapılan örgütsel davranış makalelerindeki yönelimler. *Türkiye Eğitim Dergisi*, *4*(2), 81–103.
- Yılmaz, K. (2021). Sosyal bilimlerde ve eğitim bilimlerinde sistematik derleme, meta değerlendirme ve bibliyometrik analizler. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, *10*(2), 1457-1490.
- Yüksel, S., Gündoğdu, K., Akyol, B., & Akar-Vural, R. A. (2016). Hayat boyu öğrenme konusunda yayımlanan tez ve makalelere ilişkin bir içerik analizi: 2000-2015. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *18*(2), 1491–1513.

SUMMARY

Introduction

Open education activities carried out within the scope of lifelong learning provide flexibility in access to information, ensure the inclusion of different segments of society in the education process and make it possible for everyone to learn through education (Krelja Kurelovic, 2016 as cited in Demurbek & Keser, 2023). Open education is frequently researched within educational sciences literature, especially in recent years. Many examples of these studies can be given (Açikel & Öztürk, 2023; Sözer, 2017). When the related literature is examined, it is seen that there is a greater need to analyse the current situation regarding the studies on open education. In this context, it is thought that compiling and synthesising the studies on open education and revealing the similarities and differences of the studies with a comprehensive and holistic perspective is an essential contribution to the related literature and a reference for future studies. Therefore, it is thought that this study will contribute to the literature by providing preliminary information to the researchers for the studies to be conducted on open education by discussing the similar and different aspects of the studies by revealing the general trends of the studies on open education from a systemic perspective. From this point of view, this study aims to compile the studies on open education published in the field of educational sciences in Turkey and present the similarities and differences of these studies with a holistic perspective. In line with this purpose, the present study answers the questions "How are the distribution of studies on open education according to (i) publication years and publication types, (ii) number of authors, (iii) open education school type, (iv) sample groups, (v) sampling methods, (vi) research method, (vii) research model, (viii) data collection tools, (ix) analysis methods?" were sought.

Method

Within the scope of this purpose, the descriptive content analysis method and categorical analysis technique were used in the study. To determine the studies to be included in the study, YÖK National Thesis Centre, ULAKBİM TR Index Journal List and Google Scholar database were used. Keywords were used to carry out this screening process in accordance with the purpose, and the English equivalents of these keywords were searched. In the research, a total of 49 studies (18 theses-31 articles) that meet the criteria determined in line with the criterion sampling method, which are open to access and whose full text is available in Turkey, constitute the research sample after filtering. In this research, the categorical analysis technique, one of the types of content analysis, was used.

Findings

In the research, it was found that the studies on open education gained momentum as of 2016. Especially in recent years, there has been an increase in the quantitative distribution of the articles published on the subject. The publications are mostly single-authored, and the related topic is frequently studied in open-education high schools and open-education school types. Another study finding is that the related subject is commonly studied in open-education high schools and open-education secondary schools. The research also found that students and documents were mainly

preferred as the sample group in studies on open education. Another striking finding of the research is that many studies on open education need to include sample information.

The study findings found that the studies on open education were carried out using quantitative and qualitative research methods. Accordingly, it was revealed that survey research and document analysis research models were preferred in the studies. In this context, data were mostly collected through questionnaires, scales, and documents, and the analyses of the collected data were frequently performed with descriptive statistics and descriptive analysis.

Discussion and Conclusion

In this context, based on the research results, the results obtained from the publications to be carried out in cooperation with different disciplines in the focus of various sample groups in Turkey will strengthen and improve the practices and regulations related to the subject. In addition, more studies in which different data collection tools are used together, mixed methods are used to find answers to questions that cannot be answered by quantitative or qualitative approaches alone, and data are analysed with high-level analyses in the studies to be conducted on open education can contribute to the related literature. In addition to all these, it is recommended that the trends of the studies indexed in different databases be examined and included in the sampling group using different criteria.

ORCID

Gülten Türkan Gürer ORCID 0000-0002-8054-6489

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı

Bu çalışmanın planlanması, yürütülmesi ve yazılı hale getirilmesinde sadece tek bir araştırmacı yer almıştır.

Destek ve Teşekkür Beyanı

Bu araştırmada herhangi bir kurum, kuruluş ya da kişiden destek alınmamıştır.

Çatışma Beyanı

Araştırmacının, araştırma ile ilgili diğer kişi ve kurumlarla herhangi bir kişisel ve finansal çıkar çatışması yoktur.

Etik Kurul Beyanı

Araştırmada bireylerden veri toplanmamış, daha önce yapılan araştırmalar araştırma için veri seti oluşturmuştur. Bu bakımdan etik kurul onayı gerekmemektedir.